

Interdisciplinaritatea – o șansă de transfer a construcției identitare în romanele lui Petru Popescu și Jeffrey Eugenides

Maria-Miruna CIOCOI-POP

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad
The „Vasile Goldiș” University of Arad
Personal e-mail: miruna_ciocoipop@yahoo.com

Interdisciplinarity - a chance of transfer of the identity construction in Petru Popescu and Jeffrey Eugenides's novels

Interdisciplinarity, or the study of the interaction between the diverse areas of academic investigation, became an area of study in itself, its conclusions and methods being constantly analysed and evaluated. This phenomenon has become one of the most significant in today's society. Literature does not mean solely words on a page, but also its reception and the manner in which it is perceived. The social aspect and, implicitly, the interdisciplinarity between literature and sociology are visible in both authors' works. In Petru Popescu's case one can notice a social commitment from a political perspective, a commitment towards freedom of thought and expression. Jeffrey Eugenides's literature has a social meaning concerning the individual's freedom of choosing a destiny. He pleads for the acceptance of social segments that some still name „subcategories” or „niche”, whether one refers to sexual orientation or so-called intellectual, ethnical or cultural „outsiders”.

Keywords: Petru Popescu, Jeffrey Eugenides, interdisciplinarity, literature, social, identity, novel

În prezent interdisciplinaritatea este un aspect greu de ignorat și face parte integrantă din curiculele majorității instituțiilor de învățământ și a centrelor de cercetare la nivel mondial. Cu toate că din punct de vedere al lexicologiei termenul este cât se poate de transparent, el ridică totuși adesea probleme de definire legate de uzaj, perspective, fundamente și aria de influență. Aceste interogări devin cu atât mai evidente în cazul literaturii și a criticii literare, deoarece literatura este, așa cum afirmă Aldous Huxley, profund personală, și o reflecție a însăși umanității. Literatura este cel mai adesea unică, o expresie a valorilor personale și a naturii umane, și din această perspectivă, asocierea dintre literatură și discipline, sau interdisciplinaritate, poate apărea oarecum ciudată. Interdisciplinaritatea este semantic asociată

termenului de afiliere, depășirii granițelor unui anume domeniu și întoarcerii către școli de gândire și tendințe diferite. Cu toate că termenul interdisciplinaritate e o creație a secolului XX, el rămâne totuși o viziune destul de modernă asupra procesului de cercetare. Această tendință este bazată pe comunicare, arii interrelaționate de cercetare și creează mediul și baza propice cunoașterii în sens general. În alte cuvinte, interdisciplinaritatea este o simbioză a varii ramuri academice care comunică și împart informații în scopul creării unui program de studiu și analiză nou, modern și complex.

În plus, interdisciplinaritatea, sau studiul interacțiunii dintre diversele arii de investigație academică, a devenit ea însăși o arie de studiu, concluziile și metodele sale fiind constant analizate și reevaluate, fenomenul devenind

Sursă foto: <https://ampress.ro/scriitorul-petru-popescu-zoia-ceausescu-m-a-sfatuit-sa-fug-fara-sa-si-dea-seama-cat-era-de-profetica/>

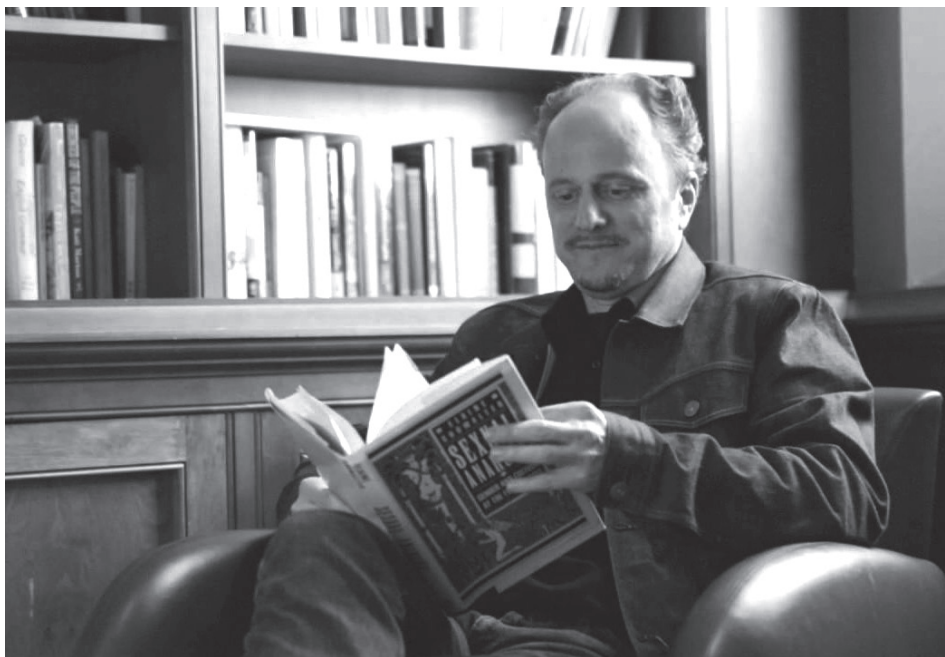
unul din cele mai importante în societatea de astăzi. Unul din efectele pozitive ale interdisciplinarității este unitatea, crearea unei legături între domenii care uneori par radical opuse și lărgirea orizonturilor interpretative care conectează cele mai aparent nerelaționate discipline academice. Termenul însuși este atât o constantă cât și o variabilă, dar ceea ce e o certitudine este că această disciplină oferă răspunsuri la cele mai complexe întrebări. Fără niciun dubiu eforturile cumulative de cunoaștere au șanse mai mari de a răspunde la complexitatea întrebărilor prezente. Perspectiva actuală s-a modificat de la una circulară, în care cercetătorul în calitate de expert în domeniul său devorează toate aspectele din aria sa de studiu, către o percepție tubulară, cilindrică, unde cercetătorul devine un experimentalist cu o vedere acută care străbate granițele a numeroase discipline.

În prezent majoritatea celor care se confruntă cu termenul interdisciplinaritate înțeleg prin el un amestec de informații din diferite arii de studiu și analiză. Cercetătorii interdisciplinari au însă opinii divergente asupra naturii interdisciplinarității: în timp ce unii dintre ei afirmă că este reprezentată de interacțiunea dintre diverse discipline, alții cred că scopul ei principal ar trebui să fie integrarea. Cei din urmă încearcă și să evite ambiguitatea semantică a înțelesului lexical al termenului. Termenul “discipline” pare să fie înlocuit tot mai mult cu “interdiscipline”, subliniind astfel dezvoltarea impresionantă a interdisciplinarității în ultimii ani. Interdisciplinele sunt în general, sau cel mai adesea, științele naturale și sociale, unde asemenea arii ca medicina, biologia, ingineria, economia, etc, transcend

una spre cealaltă și își completează înțelesurile.

În esul „Historiographic Metafiction. Parody and the Intertextuality of History”, Linda Hutcheon încearcă să lărgescă accepțiunea termenului „postmodernism” definindu-l ca o dimensiune asumată a istoriei, „an equally self-conscious dimension of history” (Hutcheon, 1989:2). În viziunea Lindei Hutcheon, postmodernismul în literatură trebuie să fie folosit în legătură cu opere atât metafictionale cât și istorice, „în ecurile textelor și contextelor din trecut”: „The term postmodernism, when used in fiction, should, by analogy, best be reserved to describe fiction that is at once metafictional and historical in its echoes of the texts and contexts of the past” (ibidem). În același eseu, autorea susține că literatura americană postmodernă a căutat să fie deschisă către istorie, lucru care devine însă din ce în ce mai greu, din cauza lipsei unei certitudini că atât literatura cât și lumea reală ar fi în mod egal „realități fictive” – “fictive realities” (ibidem). Metafiecțiunea istoriografică, în accepțiunea Lindei Hutcheon, se situează în interiorul discursului istoric, fără a renunța la autonomia ei ca ficțiune. Ea aseamănă acest procedeu cu o parodie ironică ce afectează ambele scopuri. Introducerea în text ale acestor trecuturi intertextuale ca elemente constitutive ale literaturii postmoderniste, are rolul de a marca istoricitatea, atât cea literară cât și cea „lumească”:

“The intertexts of history and fiction take on parallel (though not equal) status in the parodic reworking of the textual past of both the world and literature. The textual incorporation of these intertextual past(s) as a constitutive structural element of postmodernist

Sursă foto: https://www.goodreads.com/author/show/1467.Jeffrey_Eugenides

fiction functions as a formal marking of historicity – both literary and wordly”. (Hutcheon, 1989:2)

Autoarea concluzionează studiul dedicat postmodernismului și intertextualității susținând că postmodernismul este o poetică, o adevărată ideologie. El combate în mod evident modernismul și izolarea elitistă cu care acesta se îndepărta de lumea reală și prin care, implicit, îndepărta literatura de istorie. Ea insistă pe ideea că autonomia artei trebuie păstrată și atrage atenția asupra unei noi nișe care apare în intertextualitate și anume relația critică a artei cu lumea discursului, cu societatea și chiar cu politica. Adesea, spune Linda Hutcheon, istoria și literatura se pretează ca intertext, prin statutul lor de sisteme semnificative în cultura noastră.

Studiile umaniste sunt poate într-o mai mică măsură asociabile interdisciplinarității, dar nu putem neglija faptul că în ziua de azi ele sunt progresiv asociate altor arii de studiu, adresând astfel perspective și opinii mai complexe. Ideea de bază este ca științele umaniste, la fel ca alte arii de investigație, suferă modificări de-a lungul timpului, și odată cu evoluția ființei umane conexiunile lor cu alte discipline variază de la o paradigmă la alta. De fapt, științele umaniste încep să dezvolte propriile înțelesuri interdisciplinare specifice și întrebări de bază. În acest context putem să îi cităm pe Klein și Newell (1997) care oferă o definiție cu adevărat complexă a interdisciplinarității:

„Studiile interdisciplinare sunt procesul de a găsi răspunsuri la o întrebare, a soluționa o problemă, sau de a adresa o tematică care e prea vastă sau complexă pentru a fi tratată doar de o singură disciplină sau profesie ... și care se bazează pe perspective interdisciplinare și le

integrează concluziile prin construirea unei perspective mai coerente”. (Klein, Newell, 1997 393–394)

Una din cele mai comune concepții greșite care apar în cazul studiului academic și al cercetării sunt relaționate cu interdisciplinaritatea, multidisciplinaritatea și transdisciplinaritatea. Toate aceste trei ramuri pornesc de la aceeași rădăcină, și împart o anume similaritate de perspective, fapt evident din înseși denumirile lor. Cu toate acestea, există diferențe semnificative care le delimitează: transdisciplinaritatea se ocupă de tot ceea ce există între și dincolo de toate disciplinele, interdisciplinaritatea integrează diferite discipline pentru a răspunde la interogări complexe, iar multidisciplinaritatea se ocupă de un anume subiect din diferite puncte de vedere fără a încerca să aducă împreună aceste domenii de analiză. Interdisciplinaritatea este probabil cea mai complexă dintre cele trei și în același timp cea mai fundamentală, pentru că încorporează elementele de bază: nu poate funcționa fără disciplinele în sine. Aceste discipline de bază au creat condițiile și punctul de plecare pentru o analiză adecvată, argumentare extinsă și noi opinii. Cercetarea interdisciplinară nu ar putea funcționa în absența informației fundamentale și a cunoașterii provenite tocmai din variile discipline.

Când vorbim despre literatură și literatură comparată, interdisciplinaritatea joacă un rol central în remodelarea perspectivelor teoretice tradiționale și a teoriei literare. Interdisciplinaritatea, indiferent cât de ambiguu sau interpretabil ar fi termenul, s-a infiltrat tot mai mult atât în aria studiilor precise cât și a celor sociale sau umaniste. În volumul său *Comparative Literature: Theory, Method, Application* (Literatură

comparată: teorie, metode, aplicații), Steven Tötösy de Zepetnek afirmă următoarele cu privire la corelarea dintre literatură și interdisciplinaritate:

Noțiunea de interdisciplinaritate conține două principii de bază. În primul rând, afirmă că literatura poate și trebuie să fie studiată cu atenție la arii de studiu conceptual înrudite cu aceasta, cum ar fi istoria, psihologia, sau alte arii de expresie artistică precum filmul, muzica, artele vizuale, etc. Această viziune a interdisciplinarității a fost în mod tradițional susținută de Literatura Comparată și astfel numesc această metodă “principiul comparatist” al interdisciplinarității în studiul literaturii. În al doilea rând, interdisciplinaritatea postulează principiul metodei, adică aplicarea unui esafodaj teoretic și al unor metodologii folosite în alte discipline pentru atingerea cunoașterii în analiza literaturii și/sau a textului literar sau pur și simplu a textului. Cel de-al doilea principiu de bază va fi deci numit “principiul metodei”. (Zepetnek, 1998:79)

În cele ce urmează dorim să ilustrăm calea interdisciplinarității în aria studiilor literare cât și unul din dezavantajele sale majore:

Cu toate că dezvoltarea interdisciplinarității în aria studiilor literare este una benefică și necesară, multe din încercările din acest domeniu duc lipsa unei componente cruciale, cea a unei operaționalități și funcționalități incluse. De pildă Christopher Johnson scrie că “unul din rezultatele reorientării structuraliste a fost deschiderea filosofiei franceze spre un grad mai mare de schimb interdisciplinar atât în cadrul cât și în afara a ceea ce numim *sciences humaines*”. Aceasta este o observație validă care poate fi înțeleasă ca o generalitate în domeniul științelor umaniste, însă nici cartea lui Johnson, nici exemplele sale menite să ilustreze conceptul – discuția deconstrucției și a operei lui Derrida – nu au trăsături interdisciplinare din punctul de vedere al cadrului operațional sau ca metodologie. (Zepetnek, 1998: 80)

Problematika unui cadru lipsit de conținut, a unei structuri teoretice căreia îi lipsește cel puțin la început aplicabilitatea, a fost o trăsătură a multor altor mișcări literare și chiar științifice. Câteodată este mai ușor să schițezi structura și să stabilești un set de reguli decât să le aplici și să le valorizezi în mod practic. Cu toate acestea observația lui Johnson este adevărată, având în vedere că interdisciplinaritatea sau alte mișcări similare deconstrucției au deschis unui public mult mai larg ceea ce odinioară erau domenii specializate de expertiză.

Când vorbim despre literatură și autori, interdisciplinaritatea poate oferi înțelesuri noi textului însuși, poate deschide noi căi interpretative cititorului și, cel mai important, este expresia unei abordări inovatoare față de procesul scrierii în ceea ce îl privește pe autor. Thompson Klein menționează următoarele scopuri ale interdisciplinarității: “de a răspunde la

întrebări complexe, de a adresa problematici vaste, de a explora relații disciplinare și profesionale, de a soluționa probleme care se situează în afara ariei unei singure discipline, de a crea o unitate a cunoașterii fie pe o scară limitată, fie pe una generală” (Klein, 1997:187). Răspunsul la întrebări complexe nu este în mod accidental prima trăsătură identificată de către Klein. Mai mult, această caracteristică este fundamentală pentru literatura și studiile literare – literatura este unul dintre pilonii cei mai stabili când încercăm să răspundem la întrebări fundamentale despre existența, natura umană, puncte de vedere istorice, maniere sociale etc. Klein subliniază de asemenea mecanismul prin care aceste obiective pot fi atinse:

Definirea problemei (întrebare, temă, problematică); determinarea tuturor necesităților cunoașterii, inclusiv a reprezentanților și consultanților disciplinari adecvați, cât și a modelelor relevante, a tradițiilor, și literaturii secundare; dezvoltarea unei rame integrative și a unor întrebări adecvate; specificarea unor anume tipuri de studii ce trebuie realizate; stabilirea rolurilor (în cazul muncii în echipă); compilarea întregii informații curente și căutarea de informații noi; rezolvarea conflictelor disciplinare prin stabilirea unui vocabular comun și prin focusarea pe învățarea reciprocă în echipă; construcția și păstrarea comunicării prin tehnici de integrare. (Klein, 1997: 188)

În acest sens ar fi utilă o scurtă abordare în oglindă și o sinteză interdisciplinară a câtorva romane de referință a celor doi autori. Ambii fac uz de interdisciplinaritate în operele lor. Fie că este vorba de legătura dintre literatură și istorie („Dulce ca mierea e glonțul patriei”, „Middlesex”), literatură și sociologie sau lingvistică, interdisciplinaritatea joacă un rol definitoriu în opera celor doi autori. Heteronomia literaturii este vizibilă atât în cazul lui Petru Popescu, cât și în cazul lui Jeffrey Eugenides. În opinia lui Adrian Marino „autonomia totală a literaturii este imposibilă” (Marino, 1994:92). La Jeffrey Eugenides, autor vestit prin definiție, heteronomia literaturii nu vine decât ca o completare la definițiile deja existente. În lumea estică de unde provine și debutează ca scriitor Petru Popescu, autonomia literaturii este profund combătută: „în estul Europei, regimurile totalitare fac din heteronomie și combaterea autonomiei literaturii un adevărat mesianism ideologic și un principiu de bază al politicii culturale” (ibidem).

Literatura a fost integrată de-a lungul timpului în istorie și vice-versa. „Literatura este în mod intrinsec istorică” (Marino, 1994:93), spune Adrian Marino în „Biografia ideii de literatură”, volumul al treilea, adaugând de asemenea că opera literară în sine ar fi „un eveniment istoric” (ibidem) și că atât istoria cât și literatura sunt preconcepte variabile. Cu toate că, în secolul douăzeci, au fost deconstruite foarte multe

concepte, istoricitatea literaturii nu a fost niciodată contestată. Este tot atât de adevărat că fiecare perioadă istorică a venit cu formule, procedee noi de a scrie și cu subiecte și teme de interes, care mai apoi nu au mai fost de actualitate. În cazul romanului lui Petru Popescu, „Prins” și „Dulce ca mierea e glonțul patriei”, contextul social și istoric se întrepătrunde cu literatura în sine. Romanul este scris ca reacție la realitățile politico-sociale iar impactul puternic asupra cititorilor poate fi interpretat ca un punct de plecare către o atitudine a cititorilor față de istorie și față de condițiile politice și sociale. Romanele lui Jeffrey Eugenides se întrepătrund cu istoria mai ales din punctul de vedere al identității naționale. Majoritatea personajelor create de el sunt strâns legate de contextul istoric și național („Middlesex”, „Sinuciderea fecioarelor”) deoarece ele se autoanalizează prin prisma eticului și a etnicului. Cert este că literatura este neseparabilă de istorie. Nu este, deci, de mirare că joacă un rol major în opera celor doi autori menționați anterior sau că Adrian Marino consideră că literatura este un produs al istoriei și că produce istorie în același timp. Cu toate acestea: „Valoarea istorică a unei idei literare în epoca noastră se micșorează sau este chiar anulată prin raportare la întreaga istorie a ideii de literatură (...) Această perspectivă înlătură, cel puțin în principiu, bariera dintre „nou” și „vechi” în literatură” (ibidem).

Tema legăturii dintre literatură și societate a fost dezbătută pe larg în secolul douăzeci. Aspectul social al literaturii s-a regăsit la nivelul fiecărei ere și definiția conceptului s-a schimbat cu fiecare nouă accepțiune a termenului „societate”. G. Lukacs definește literatura ca oglindă a ceea ce se petrece în societate, idee preluată masiv mai apoi și de alți teoreticieni, pentru că, spune Adrian Marino, „pare mai modernă, deși Stendhal o folosise încă din secolul trecut, aplicată la roman” (Marino, 1994:106). Literatura devine o „Wiederspiegelung” a societății, cu toate întâmplările ei, însă se îndepărtează astfel de statutul ei autonom. Secolul douăzeci și noul sociologism aduce cu el o nouă accepțiune a statutului literaturii: „Literatura nu se mai reduce doar la literă”, spune Adrian Marino, „la opera scrisă (intrinsecă, individuală, etc.) ca până acum. Ea devine în mod esențial o operă de colaborare între autor, operă și cititor, public (...) Literatura constituie nu numai operă literară izolată, ci și prelungirea sa și deci efectul său public.” (ibidem, pp. 119-120).

Cu alte cuvinte, literatura nu înseamnă doar cuvintele de pe pagină, ci și receptarea și percepția sa. Aspectul social și implicit interdisciplinaritatea literatură-sociologie sunt vizibile mai ales în operele ambilor autori analizați aici. Dacă la Petru Popescu se remarcă un angajament social din punct de vedere politic, un angajament către libertate de gândire și exprimare, la Jeffrey Eugenides literatura are un impact social în ceea ce privește libertatea individului de a-și

alege destinul; el pledează în romanele sale pentru acceptarea unor segmente din societate pe care unii încă le numesc „subcategorii” sau „nișe”, fie că este vorba despre orientare sexuală sau așa-numiții „outsiders” intelectuali sau exilați etnici și culturali. Ambii autori sunt „capabili de a infleunța prin receptarea pe care o produc” (Marino, 1994:120).

Interdisciplinaritatea literatură-lingvaj este ultimul element pe care îl vom analiza succint în cele ce urmează. Pornim de la ideea formaliştilor ruși, preluată mai apoi de specialiști precum R. Barthes, P. Valéry sau G. Genette, care au definit în secolul douăzeci literatura ca fiind parte integrantă sau o prelungire a limbajului, o construcție bazată pe limbaj și implicit guvernată de aceleași legi ca acesta. Literatura devine forma supremă de manifestare a limbajului – language as literature sau în cuvintele lui Adrian Marino: „literatura este un act lingvistic realizat într-o anumite situație, printr-un set de convenții” (Marino, 1994:38).

La fel de importantă este funcția estetică a limbajului literar, care transformă opera literară în „operă artistică verbală” (Marino, 1994:40). Limbajul nu este decât o modalitate de a comunica cu cititorul, el nu definește în mod absolute literarul, care este „supraverbal, imaginar, fictive și inefabil” (ibidem). Dacă limbajul ar fi literatură, atunci literatură ar fi „peste tot și orice specificitate literară ar dispărea” (ibidem). Dorim să subliniem aici importanța limbajului literar în corelația sa cu limba, elemente semnificative mai cu seamă la Petru Popescu, care debutează ca autor în limba română și devine ulterior autor de romane în limba engleză. Cu toate că cele două limbi sunt radical diferite, el reușește să rămână la fel de expresiv și de fluent, creând astfel un limbaj literar estetic.

În cele ce urmează vom încerca să stabilim aspecte ale interdisciplinarității cât și unele din obiectivele stabilite de Klein în operele lui Petru Popescu și Jeffrey Eugenides. Cu toate că cei doi autori pot părea radical diferiți la prima vedere, ei sunt suprinzător de similari, nu doar datorită identității lor trans-naționale, multi-naționale, reflectată în viețile lor ci și datorită indiciilor interdisciplinare prezente în lucrările lor. În ceea ce privește interdisciplinaritatea în legătură cu literatură și cultură, Schmidt punctează următoarele:

„Studiul literaturii operează structural într-un mod interdisciplinar, asemănător cu toate celelalte studii sociale. Din acest motiv studiul literaturii ar trebui să includă în mod conștient interdisciplinaritatea ca unica sa șansă de dezvoltare. În alte cuvinte, studiul literaturii ar trebui să încerce să devină în mod conștient și strategic ceea ce este deja în mod implicit, o știință socială operațională interdisciplinară”. (7)

În alte cuvinte, literatura ar trebui să devină mai funcțională și mai puțin abstractă, mai apropiată științei, mai operațională și mai puțin deschisă interpretării, și, ca rezultat, literatura ar trebui să fie

interconectată cu alte domenii de studiu. Un exemplu de literatură angajată puternic în conexiunea cu istoria și științele sociale este opera lui Petru Popescu, în special romanele sale românești (*Dulce ca mierea e glonțul patriei; Prins; Supleantul*) care sunt profund influențate de mediul cultural, social, politic și istoric al României comuniste. Petru Popescu, cunoscut în prezent ca autor american de origine română a fost întotdeauna un important promotor al realităților politice și sociale românești în America și în același timp un avocat al modelului de gândire american în România. Romanele sale sunt reflecții ale acestor realități și ale experienței sale personale cu regimul totalitar. Caracterul autobiografic al romanelor sale și onestitatea cu care expune anume realități politice transformă ficțiunea sa într-un exemplu excelent de literatură interdisciplinară. Mai mult, stilul autobiografic al literaturii sale, naturalețea ce caracterizează descrierea pe care Popescu o face condițiilor politice, austerității și lipsei libertății, conexiunea vizibilă între ficțiune și realitate socială, pe care autorul însuși a admis-o în nenumarate ocazii, demonstrează că romanele lui Petru Popescu sunt cel puțin parțial rezultatul unei simbioze armonioase între diverse sfere ale cunoașterii.

În cazul lui Petru Popescu, experiența personală este reflectată în multe dintre romanele sale. Această poziție a sa situează, în opinia Floricăi Bodișteanu, "existența operei în psihologia și experiența creatorului ei" (Bodișteanu, 2008:92). Florica Bodișteanu distinge în volumul „O teorie a literaturii” între două tipuri de experiențe ale unui scriitor. Pe de o parte există experiența conștientă sau „intenționalitatea artistică” (ibidem) din intervalul temporal în care autorul scrie opera, pe de altă parte există experiența întregii vieți creatoare a artistului, care poate fi, la rândul ei, conștientă sau inconștientă. Însă autoarea volumului atrage atenția asupra faptului că până și posesia tuturor documentelor care să dezvăluie scopul creării unei opere literare nu ar fi concludentă, „întrucât opera le poate actualiza sau nu, le poate eluda ori le poate chiar depăși” (ibidem). Ea subliniază de asemenea faptul că nici raportarea operei la întreaga experiență a autorului nu este satisfăcătoare, întrucât cititorului îi este imposibil să o acceseze în totalitatea ei. Credem totuși că elementele parțiale pe care le cunoaștem din viața personală și intenția artistică a lui Petru Popescu, implicarea politicului în opera sa și reacția lui la evenimentele socio-politice, ne oferă posibilitatea unui alt tip de lectură și interpretare a romanelor sale.

În studiul menționat anterior, Florica Bodișteanu vede opera literară ca sumă a experienței sociale și colective; astfel încât mesajul operei ar fi dat de totalitatea interpretărilor deformate, eronate sau de o singură apreciere valabilă pentru toate studiile existente. Autorii „Teoriei Literaturii”, Wellek și Warren, consideră că opera literară nu poate fi echivalată cu

starea de spirit individuală sau colectivă, deoarece receptarea ei depinde de condițiile istorice date. “Ea este un sistem de reglă, de norme implicite care există în conștiința colectivă și se schimbă odată cu aceasta, norme ce devin accesibile numai prin experiențe umane individuale bazate pe structura sonoră a propozițiilor” (Wellek, Warren, 1967: 206). Cu alte cuvinte, în cazul lui Petru Popescu putem vorbi despre o receptare colectivă din partea tinerilor cititori, care au rezonat cu mesajul și subtextul romanelor publicate în perioada comunistă și despre o percepere individuală prin vocea unor critici literari, care refuzau să îl încadreze în canonul literaturii române și considerau opera lui literară ca fiind doar literatură de sertar.

Cel de-al doilea scriitor pe care dorim să îl aducem în relație cu aria interdisciplinarității este Jeffrey Eugenides, autorul romanelor de succes *Sinuciderea fecioarelor*, *Middlesex* și *Intriga matrimonială*. Fenomenul interdisciplinar este omniprezent și polimorf, mai ales în cazul literaturii și al scrisului. Eugenides s-a confruntat de multe ori cu procesul creației literare, al scrisului, al imaginației, și a afirmat că scrisul este un act eliberator care deschide căi spre cunoașterea impersonală dar specifică. Nu este tocmai acesta obiectivul de bază al interdisciplinarității – crearea unui nou tip de cunoaștere generală care să deschidă căi către o bază de date dezambiguă, completă?

Romanul lui Eugenides, *Middlesex*, este un exemplu elocvent de interdisciplinaritate în sensul că a beneficiat atât de factori de influență din sfera literaturii cât și a biologiei. Acest roman reușește să combine arii de interes precum biologia, studiul genomului uman, antropologia, istoria ideilor, naționalitatea, identitatea, și identitatea națională. Sharon Preves afirmă următoarele în studiul ei despre factorii ce contribuie la schimbările din domeniile biomedicinii și a identității intersexuale: “Trebuie să luăm în considerare impactul mișcărilor sociale la scară mică și a rețelelor de suport social ca agenți vitali ai schimbării în plan social” (Preves, 2003:547). Într-adevăr, în ziua de azi, media are o mai mare influență asupra societății decât oricând. Romanul lui Eugenides demonstrează că este un constituent puternic al interdisciplinarității prin tematica sa, definirea și redefinirea identității prin sexualitate – romanul bucurându-se de un impact major asupra cititorilor și creând astfel schimbare socială. Poate părea ciudat că un domeniu atât de vast, relaxat, liberal și fluctuant ca literatura ar putea avea vreo influență asupra unor arii de studiu precise: biologia și medicina, cu toate acestea, romanul *Middlesex* a cauzat numeroase dezbateri constructive, a deschis minți și în primul rând a atras atenția asupra variilor aspecte ce constituie criza identității de gen: deznădejdea, lipsa de putere și frica pe de o parte, eliberarea, și pacea interioară pe de altă parte. Literatura poate să influențeze modul popular de viață

și este la rândul ei profund influențată de alte categorii ale cercetării. Ideea principală a lui Eugenides în acest roman este că în era modernă paradigma fiziologică este influențată de precepții sexuale care încă sunt percepute ca și cauză pentru diferențieri și prejudecăți. În alte cuvinte, sexualitatea și identitatea sexuală sunt încă un Leitmotiv în construcția socială a alterității.

Dorim să îndreptăm atenția și asupra conceptului de specific național corelat cu identitatea socială, în cazul lui Jeffrey Eugenides. Mihaela Ursa remarcă în volumul "Identitate și excentricitate. Comparatismul românesc între specific local și globalizare" că specificul național reprezintă "cel mai important concept din sfera valorilor naționale" (Ursa, 2013: 165), care a avut parte de-a lungul istoriei de definiții fluide și subliniază totodată că identitatea națională a fost adesea garantul universalității. În cazul romanelor majore ale lui Eugenides identitatea națională reflectă întotdeauna caracterul universal al identității. Definirea și redefinirea identității este o temă frecvent utilizată de către Eugenides, care subliniază în cele trei romane majore ale sale, că identitatea națională este punctul de plecare al regăsirii de sine într-o lume a globalizării.

În numeroase scrieri este prezentă intenția de a releva tradiția națională înțelesă ca „un sistem de particularități naționale și valori culturale comune, constituite și transmise istoric” (Marino, 1998:16). Acest sistem de particularități și valori reprezintă propriile noastre creații care ne condiționează mintea. Ele sunt rezultatul unor necesități de folosire, confort, satisfacție dând naștere unui sistem de valori care creează condiționarea, atașamentul față de tradiția națională. Obiectul acestui atașament este o cale de a evada din golul interior. Acest atașament este tocmai o fugă, dar această fugă exacerbează atașamentul. Atașamentul față de propria țară este bivalent în cazul lui Jeffrey Eugenides. Pe de o parte, în calitate de grec este considerat a fi „etnic” în America, situație care îl determină să se simtă exilat, pe de o parte, însă atașamentul față de originile sale, îi conferă totodată baza identității și definirii sale ca individ – ceea ce este reflectat adesea în romanele sale. Realizarea acestei condiționări intervine doar atunci când autorul experimentează conflictul dintre satisfacția de a aparține unei entități naționale, adică celei elene, și durerea înstrăinării prin faptul că își cunoaște originile naționale doar în mod indirect, prin moștenire.

Romanele lui Eugenides *Middlesex* și *Intriga matrimonială* demonstrează că socialul și literarul pot coexista și lucra împreună pe un fundament interdisciplinar, în fapt, o fac într-o asemenea măsură încât în romanele sale ficțiunea influențează societatea și vice versa. Clișeele referitoare la identitatea sexuală sunt realiniat și granițele dintre identitate și alteritate sunt șterse prin înțelegere reciprocă, dialog social, viziune biologică, în alte cuvinte, prin interdisciplinaritate.

În concluzie, interdisciplinaritatea este într-adevăr un mod de identificare, fie a sinelui, fie a celorlalți. Petru Popescu și Jeffrey Eugenides pot fi diferiți din punct de vedere stilistic și tematic, dar amândoi au fost profund influențați de interdisciplinaritate, fie din perspectiva socio-istorică fie din cea bio-medicală. Ambii autori au influențat în mod decisiv structurile mentale ale societăților lor și arhetipurile sociale, iar operele lor au devenit instrumente ale identificării prin intermediul perspectivei inter- și transdisciplinare.

Bibliography:

- Bodiștean, Florica. *O Teorie a literaturii. / A Theory of Literature*. Iași, Institutul European, 2008
- De Zepetnek, Steven Tötösy. *Comparative Literature. Theory, Method, Application*, Amsterdam – Atlanta, GA, , Editions Rodopi B.V., 1998.
- Hutcheon, Linda. *Historiographic Metafiction. Parody and Intertextuality of History. Intertextuality and Contemporary American Fiction*. Ed. P. O'Donnell and Robert Con Davis. Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1989. 3-32
- Klein, Julie Thompson, and William H. Newell. "Advancing Interdisciplinary Studies", in J.G. Graff, J.L. Ratcliff, *Handbook of the Undergraduate Curriculum: A Comprehensive Guide to Purposes, Structures, Practices, and Change*, San Francisco, Jossey-Brass, 1997.
- Klein, Julie Thompson. *Interdisciplinarity: History, Theory and Practice*, Wayne State University Press, 1990.
- Lukacs, Georg. *Die Theorie des Romans. / The Theory of the Novel*. Editura DTV, 2000
- Marino, Adrian. *Biografia Ideii de literatură. Volumul 3. / Biography of the Idea of Literature*. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994
- Preves, Sharon. *Intersex and Identity*. Rutgers University Press, 2003
- Schmidt 2007: Jan C. Schmidt, "Towards a Philosophy of Interdisciplinarity", in *Poiesis and Praxis* 5 (1): 53-69
- Ursa, Mihaela. *Identitate și excentricitate. Comparatismul românesc între specific local și globalizare. / Identity and excentricity, The Romanian Comparatism between local and globalization*. Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013

